

En sosialdemokratisk strøm- og energipolitikk

Innledning om situasjonen

Vi står foran store utfordringer i årene som kommer: Klimakrisa krever at vi erstatter fossil energi med fornybar energi. Elektrifisering av en rekke sektorer øker behovet for mer strøm. Samtidig har lave strømpriser vært et stort konkurransefortrinn for norsk industri i mange tiår. Der vi i 2020 hadde rekordlave strømpriser i Norge, endte vinteren 2021-2022 med rekordhøye strømpriser i Sør-Norge. I mange tiår har Norge tjent godt på våre stabile og forutsigbare kraftpriser, og videre må vi føre en kraftpolitikk som gjør at dette fortsetter også i framtida.

Krigen i Ukraina legger stort press på norsk og europeisk energipolitikk. Både opptakten og selve krigen har tydeliggjort tilgangen til energi som en avgjørende strategisk ressurs. Samtidig som klimakrisa krever at fornybar energi bygges ut for å erstatte fossil energi, er Europa avhengig av Norge som stabil leverandør av gass til kontinentet. Norge må ta ansvar for begge deler, være en trygg og forutsigbar partner for våre demokratiske naboland, og drive en energipolitikk som bidrar til å trygge sikkerheten i Europa. Det skal ikke foreligge noen tvil om Norges rolle som en forutsigbar og konstruktiv energipartner for Europa. Å sikre langsiktige og økte energiforsyninger fra Norge til EU og Storbritannia blir viktig sikkerhetspolitikk i årene som kommer.

Arbeiderbevegelsen har en stolt historie for ansvarlig forvaltning av felles naturressurser og utbygging av fornybar energi. Offentlig eierskap til våre kraftressurser har gjort at Norge har tjent milliarder, bygget ut velferdsstaten og sikret oss overskudd av elektrisk kraft. Prosess21s hovedrapport anslår et behov for ny kraftproduksjon på 56 TWh, utover det som allerede er planlagt utbygd, for å sikre et kraftoverskudd i Norge i 2050. Oslo Arbeiderparti mener at det offentlige eierskapet til kraftressursene må videreføres og styrkes. Skal vi klare det, må arbeiderbevegelsens store prosjekt på 2020-tallet være å bygge ut ny klimavennlig energi med det offentlige som pådriver.

Oslo Arbeiderparti mener stabile og lave strømpriser fortsatt må være et konkurransefortrinn for bedrifter i Norge. I tillegg må vi sikre en strøm- og energipolitikk som sørger for at vanlige folk får sikret sine behov og har levelige strømpriser.

Råd til å betale strømregninga

De rekordhøye strømprisene i Sør-Norge i 2021-22 er en konsekvens av en kombinasjon av høye strømpriser i Europa som følge av dyr gass, lite vind og nedbør. Dette har gitt for lite kraftproduksjon og redusert vannstand i magasinene. Samtidig har CO2-prisen steget.

Da strømprisene steg var det avgjørende at regjeringen sørget for å kompensere strømregningene til vanlige folk. Ved høye strømpriser i framtida, må staten ha en treffsikker og rettferdig kompensasjonsordning klar. Ordningen kan ikke være et hinder for effektiviserende tiltak eller strømsparing, samtidig som den må sikre at vanlige folk, bedrifter, frivillighet og andre har råd til å betale sine strømregninger.

Høye strømgjeldninger rammer de med dårligst råd hardest. Det er avgjørende at vi sikrer en kompensasjon som også har et fordelingsperspektiv i bunnen. Oslo Arbeiderparti mener det må føres en fordelingspolitikk i Norge som sørger for at vanlige folk har bedre råd, og er mindre utsatt hvis strømprisen igjen skulle øke.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Regjeringas strømkompensasjon var avgjørende for å sikre at vanlige folk ikke ble rammet for hardt av høy strømpris. Dagens ordninger bør videreføres gjennom 2022 så lenge strømprisene fortsetter å være ekstraordinært høye.
- Det må utarbeides en fremtidig kompensasjonsordning til bruk ved høye strømpriser i årene som kommer. Ordningen må ivareta at folk og virksomheter har overkommelige strømkostnader, men at de samtidig stimuleres kraftig til energieffektiviserende tiltak og strømsparing.
- Det må legges til rette for at flere velger fastprisavtaler på strøm, og at regjeringen gjennomgår lovverket for å sikre at det ikke er skattemessige eller andre hindringer som gjør det dyrere for leverandørene å tilby privatkunder fastpris enn spot.
- Det må ses nærmere på funksjonen og reguleringene til strømselskapene i det norske energimarkedet og deres rolle.
- Det er avgjørende å sikre at strømkompensasjonene også sikrer at studenter, lavinntektsgrupper og personer som mottar økonomisk sosialhjelp spesielt ivaretas i en ny ordning.

Smartere strømforbruk

Det økte energibehovet i forbindelse med elektrifiseringen av samfunnet gjør at vi må prioritere *hva* vi bruker strøm på. Vi må på flere områder bruke mindre strøm enn i dag og bruke den på en smartere måte.

Oslo Arbeiderparti mener det må gjøres mer for å nå målet i energimeldingen fra 2021 om 30 TWh energieffektivisering innen 2030. Ambisjonene om at 10 TWh av dette gjøres i eksisterende bygninger må få fortgang. Bedre ordninger vil utløse stor aktivitet både hos folk og i virksomheter.

Fjernvarmen er Oslofolks viktigste bidrag til lavere strømforbruk og effektive strømmnett. Oslo AP vil bygge ut fjernvarmen, og legge grunnlaget for at mest mulig av oppvarming og kjøling i byen kan skje med fjern- eller nærvärme, for eksempel i et borettslag.

Det er avgjørende at det legges inn finansiering til flere tiltak som gjør at enkeltpersoner, bedrifter, borettslag, sameier eller andre kan gjøre energireduserende- og effektiviserende tiltak i hjem eller på arbeidsplassen. ENØK-tiltak er ofte lønnsomme, men det tar for lang tid før investeringen blir lønnsom til at privatkunder eller næringslivet er interessert i å investere. Støtten må derfor økes.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Enovas mandat må utvikles til å inneholde klare forventninger om å innfri mål for energieffektivisering- og sparing.

- Det trengs bedre forretningsmodeller og langsiktig finansiering som gjør det attraktivt å investere i tiltak som strømsparing og solceller, og det offentlige må ta oppgaven i å sørge for dette.
- Det må settes av mer midler til Enova for ENØK-tiltak i husholdninger enn i dag, også slik at flere typer tiltak kvalifiserer til støtte.
- Oslo kommune må styrke satsingen med ENØK-tiltak i kommunale boliger ytterligere
- Oslo kommune må utvide og styrke tilskuddsordninger for klima- og energitiltak i borettslag og sameier, næringsvirksomheter og privatboliger. Klima- og energifondet i Oslo kommune bør spille en større rolle i dette arbeidet.
- EUs oppdaterte direktiver for energieffektivisering må implementeres i Norge snarest mulig.
- Endre prisen på fjernvarme slik at den får en maks- og minimumspris, for å sikre at fjernvarmen er lønnsom og forutsigbar for kundene og selskapene.
- Mer støtte til energibesparende tiltak bør kanaliseres til husholdninger med lav og gjennomsnittlig inntekt. Dette kan gjøres enten gjennom Enova eller andre hensiktsmessige virkemidler som Husbanken.
- Husleieloven må endres slik at huseiere får et insentiv til å energieffektivisere sine utleieboliger.

Strømnettet må bygges ut

En stor utfordring med dagens strømnett er at kapasiteten ikke er tilstrekkelig og at det trengs tiltak for å utnytte kapasiteten på strømnettet bedre enn i dag. I flere områder der det er planlagt ny grønn industri eller elektrifiseringstiltak, trengs det økt nettkapasitet for å bygge ut disse. Det er et viktig premiss at slike utbygginger kommer forbrukere og næringsliv til gode. Skal vi sikre at Norge kan klare den økte elektrifiseringen vi er nødt til for å nå klimamålene våre, trengs det mer utbygging av strømnett fremover.

Det er nettselskapene som har de klart største mulighetene til å utnytte teknologiutviklingen til å redusere effekt-toppene, og dermed redusere behovet for å bygge ut strømnettet. Oslo AP ønsker en gjennomgang av insentivene og reguleringen av nettselskapene for å sørge for at strømnettet driftes effektivt. Ny nettleie for husholdninger bør vurderes etter at en slik utredning er gjennomført.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Strømnettutvalget må legge fram forslag som sørger for at konsesjonsbehandlingen og utbygging av strømnettet kan gjøres mer effektivt enn i dag.
- Gi nettselskapene sterkere insentiver til å effektivisere bruken av nettet ved hjelp av ny teknologi.
- Gå mot innføring av ny modell for nettleie på nåværende tidspunkt

Norges rolle

Norge er en del av det europeiske strømmarkedet gjennom flere utenlandsforbindelser. Gjennom mange tiår har disse sørget for en mer stabil strømpris i Norge, gitt oss lave strømpriser over tid og gode inntekter til stat og kommune. Forbindelsene sikrer kraftinntekter til Norge, gir oss forsyningssikkerhet og gjør at vi kan importere billig kraft når Norge har behov for kraft. Samtidig gjør et mer usikkert europeisk strømmarked oss mer sårbare i tiden fremover. Utviklingen i prisene vinteren 2021/22 viser også at utbyggingene

av de siste kablene til Storbritannia og Tyskland i perioder har økt prisene i Norge langt mer enn det som ble lagt til grunn da konsesjonene ble gitt.

Oslo Arbeiderparti mener Norge har tjent godt på å være en del av det europeiske strømmarkedet. Samtidig bør den nylig nedsatte Energikommisjonen se på hvordan Norge stiller seg til et internasjonalt energimarked med store endringer. Oslo Arbeiderparti mener det må gjøres grundige vurderinger dersom det vurderes å bygge ut nye forbindelser i fremtiden, slik at energimarkedet i det enkelte land tas sterkere inn i vurderingen. Hvis ikke det bygges ut et fremtidig kraftoverskudd i Norge, sikres vi bare gjennom import fra utlandet. Den viktigste metoden for å sikre lave strømpriser i Norge fremover, er å bygge ut mer fornybar energi.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Staten gjennom Statnett skal eie og drifte alle utenlandsforbindelser mellom Norge og andre land
- Norge skal styrke sin rolle gjennom tilstedeværelse i Europa i spørsmål som omhandler fremtidige energipakker, kraft og energipolitikk.
- Det er riktig av Norge å gå i dialog med Storbritannia og Tyskland om vilkårene i de inngåtte avtalene om de to nyeste kablene.
- Den viktigste metoden for å sikre lave strømpriser i Norge fremover, er å bygge ut mer fornybar energi.

Norge som industrinasjon

God tilgang til ren og rimelig kraft har vært et viktig konkurransefortrinn for norsk industri i mange tiår. Fremover skal vi utvikle en rekke nye industrier i arbeidet med å nå Norges klimaforpliktelser. I tillegg skal Norge gå foran i å utvikle industri for å fange og lagre CO₂. Oslo Arbeiderparti mener det er avgjørende å sikre konkurransefortrinn for industrien, samtidig som vi får fortgang på utviklingen av ny, grønn industri.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Behovet for å sikre norske arbeidsplasser og norsk industri, spesielt den kraftkrevende delen av industrien, er avgjørende i et strøm- og energipolitisk perspektiv. Derfor skal Norge ha kraftoverskudd i normalår.
- Satsningen på ny batteriindustri må intensiveres og få fortgang gjennom statlige insentiver og utviklingsplaner
- Hydrogen kan utvikles som en ny, stor eksportnæring for Norge gjennom å utvikle klimanøytral produksjon, distribusjon og bruk. I tillegg må det utvikles anlegg for ammoniakk som energibærer. Regjeringen må vurdere å utvikle et statlig hydrogenselskap eller utvikle Equinor, Statkraft eller andre til å ha denne rollen.
- Et storskala karbonfangst- og lagringsanlegg på Klemetsrud må sikres finansiering
- Etablering av kraftkrevende datasentre i Norge må kunne vise til en større nasjonal samfunnsnytte enn kun bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Bitcoin-mining og lignende virksomhet er ikke i norsk interesse. Overskuddsvarmen fra slike sentre må i størst mulig grad utnyttes.

Det må produseres mer energi

Skal vi klare å løse klimakrisa og samtidig produsere nok energi til å holde strømprisene lave, trengs det en storstilt utbygging av fornybar energi. Prosess21s hovedrapport anslår et

behov for ny kraftproduksjon på 56 TWh, utover det som allerede er planlagt utbygd, for å sikre et kraftoverskudd i Norge i 2050.

Oslo Arbeiderparti mener det viktigste som kan gjøres fremover, både av hensyn til klima, behovet for mer energi og av hensynet til strømpriser, er å bygge ut mer fornybar energi. Skal vi utvikle ny, kraftintensiv industri er det avgjørende at Norge bygger ut våre fornybare kraftressurser som sikrer kraftoverskudd i normalår. Selv om energieffektivisering også er viktig tiltak, er det langt fra nok for de store behovene som kommer fremover.

Vindkraft på land

Frem til 2030 er det avgjørende å bygge ut fornybar energi raskt. Oslo Arbeiderparti mener noe av denne utbyggingen må skje gjennom å gjenoppta utbyggingen av vindkraft på land. Det er avgjørende at en slik utbygging skjer på strenge vilkår, med sterkere lokal forankring, og gir mer tilbake til kommunene, samt gjøres på måte som er skånsom for natur og miljø.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Arbeidet med å utlyse nye konsesjoner for vindkraft på land må igangsettes, men med følgende, strenge vilkår:
 - Vindkraft på land må gi mer tilbake til samfunnet og berørte kommuner. Det bør skje gjennom å innføre en produksjonsavgift på vindkraft der inntektene tilfaller kommunen, og en grunnrenteskatt som tilfaller fellesskapet. Det må også utredes å innføre en hjemfallsrett for vindkraften.
 - Utbygging skal skje gjennom sterk lokal forankring.
 - Utbygging må gjøres skånsomt for natur og miljø, og uten unødvendige inngrep.
 - Det må ta kortere tid fra konsesjon om utbygging er gitt til vindmøllene skal stå klare.
- Det offentlige eierskapet til vindkraftressursene på sikres gjennom at det offentlige tar en større del av eierskapet. Statkraft bør vurdere større investeringer i ny utbygging av vindkraft på land.

Havvind

Skal Norge lykkes med alle sektorer som skal elektrifiseres, samt omstilling fra petroleumsindustrien, må vi lykkes med havvindsatsningen. Oslo Arbeiderparti mener Norge må bli en foregangsnasjon på storskala havvindproduksjon og at det offentlige må ta en lederrolle i dette arbeidet. Det er stort behov for å øke tempoet på utbyggingen allerede før 2030, samtidig som det må legges til rette for at norsk industri og norske arbeidsplasser kan være motoren for utviklingen.

Elektrifisering av sokkelen er Norges viktigste klimatiltak for å nå målet om 55 % utslipp innen 2030. Oslo Arbeiderparti mener arbeidet må videreføres, men at en større andel av elektrifiseringen må skje gjennom utviklingen av havvindmøller. Skal dette gjøres er det avgjørende at vi raskt kommer i gang med en oppskalering av satsingen i Norge.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Norge må bli en foregangsnasjon på havvindproduksjon og få fortgang i utbyggingen av nye havvindprosjekter. Dette må skje i et hurtigere tempo for å kunne innfri storskala havvindproduksjon allerede før 2030.

- Det raskt må utvikles planer for konsesjonsrunder for havvind, utvikles nye områder aktuelle for utbygging og tilrettelegging for effektive prosesser.
- Sammen med havvindsinstallasjoner bør man vurdere bølgekraft og solenergi.
- Regjeringen må legge til rette for at havvindteknologi og -utbygging kan gjøres av norske bedrifter for å ivareta arbeidsplasser og kompetanse i norske lokalsamfunn.
- Regjeringen bør øke støtte til teknologiutvikling og etablere en finansieringsordning for å få ned kostnadene ved flytende havvind
- Norge må sørge for at havvindutbyggingen må gjøres på en lønnsom måte, og at utredningen rundt hybridkabler skjer raskt.
- Elektrifisering av sokkelen er avgjørende for å sikre at Norge når klimamålene våre innen 2030, men at en større del av elektrifiseringen må gjøres gjennom havvindteknologi.
- Det må innføres grunnrenteskatt på havvind og strømkabler på sokkelen og havvindmøller må underlegges hjemfall til staten

Vannkraft

NVE anslår at potensialet for oppgradering av eksisterende vannkraftverk er 7,6 TWh. Oslo Arbeiderparti mener at dette potensialet må utnyttes fullt ut, samtidig som man ikke går med på utbygging av kraftverk i vernede vassdrag.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Kapasiteten i vannkraftverkene må utnyttes fullt gjennom fornyelse av eksisterende anlegg, oppgradering og økt vedlikehold uten å gå utover naturområder
- Det skal ikke bygges ut nye vannkraftverk i vernede vassdrag.
- Gjennomgå vilkår i tidligere gitte konsesjoner for vannkraft og å utvikle miljøforbedringer i gamle kraftanlegg.
- At det må sikres et skattesystem i Norge som ikke står i veien for at det er lønnsomt å oppgradere vannkraftverk, slik at vi får utnyttet kapasiteten.

Solkraft

Utbygging av ny solkraft er sammen med landbasert vindkraft, den energiformen som forventes å ha størst markedspotensial frem mot 2030. Norge har et stort potensiale for å bygge ut solkraft også i vårt land. Man bør utnytte hustak og bygninger, i tillegg til å vurdere egne anlegg for solkraft. Hvis 20 % av alle industri- og næringsbygg installerer et solcelleanlegg, kan det ifølge Prosess21 innebære et anslag på 7 TWh solstrøm innen 2040.

Oslo Arbeiderparti mener:

- Regjeringen må utarbeide en overordnet strategi og økonomiske ordninger som gjør det mer lønnsomt å bygge ut solkraft på industri- og næringsbygg.
- Gjennomføre flere forsøk med at borettslag, sameier og store næringsbygg kan selge overskuddsstrøm i en mindre lokal grid, og utrede konsesjonsregelverket for dette.
- Det må utarbeides et elavgiftfritak for forbruk av egenprodusert solkraft som også treffer boligselskap og større virksomheter
- Oslo kommune skal utvikle ytterligere planer for produksjon av solkraft på egne kommunale bygninger og intensivere arbeidet med slik utbygging.